

С. П. Пачкова

Латенська культура

ЛАТЕНСЬКА КУЛЬТУРА – археологічна культура. Датована кін. 6 – поч. 5 ст. до н. е. Поширена на тер. сучас. Франції, Швейцарії, Чехії, Словаччини, Австрії, Пн. Італії, Великої Британії, країн Балкан. п-ова. Назва походить від місцевості Ла-Тен у Зх. Швейцарії, де виявлено першу пам'ятку цієї культури. Сформувалася у межиріччі Дунаю та Рейну на ґрунті місц. культур гальштат. періоду під знач. впливом антич. цивілізації. На території України латен. пам'ятки відкрито у серед. 20 ст. у Закарпатті, компакт. групою (бл. 40 пунктів) вони представлені у верхів'ях р. Тиса. Найбільш вивченими є [Галіш-Ловачка](#), Великі Ратівці, Ново-Клинове, Дяково. Поселення землеробів-скотарів і ремісн. центри з виробництва та оброблення заліза й кольорових металів розташовувалися побл. потоків на відокремлених висотах або останцях з крутими схилами. Прикладом останніх є Галіш-Ловачка, де знайдено ковал. майстерні з повним набором реманенту та велику кількість готової продукції. Десятки сиродут. горнів назем. конструкції відкрито в Ново-Клиновому, Лякові, Чопі тощо. Також розкопано напівземлянки пл. 15–20 км² зі стінами із плуту, обмашеного глиною, вогнищами з каменю й глини та земляними лежаками вздовж стін. Осн. заняття насел. – землеробство і скотарство. Знайдено понад 80 категорій знарядь праці, пов'язаних з обробленням ґрунту, збором та переробленням врожаю, а також зі скотарством (залізні наральники, серпи, коси, кам'яні жорна, пружинні ножиці для стрижки овець та ін.). Поодинокі могильники – кургани із залишками кремації в урнах чи ямках, іноді з трупопокладеннями. Трупопокладення зафіксов. у 3-х похованнях у Галіш-Ловачці, одне з них знайдено у кам'яному ящику в супроводі сріб. монет-імітацій тетрадрахм Філіппа II Македонського. У різних місцях виявлено ювелірні вироби (скляні обручки, мідні ножні браслети, дві бронз. статуетки), знаряддя праці (залізні сокири – кельти, наральники, ножі тощо), кельт. монети. Латен. пам'ятки Закарпаття залишили прийшли кельти та місц. фракій. насел. (нащадки племен [куштановицької культури](#) скіф. часу). Проникнення кельтів східніше Карпат засвідчують залишки с-ща на Тернопільщині, поховання у гирлі р. Прип'ять, декрет на честь Протогена з Ольвії та ін. (окремі кельт. речі зафіксов. у 63-х пунктах на тер. Сх. Європи).

Рекомендована література

1. Бідзіля В. І. Історія культури Закарпаття на рубежі нашої ери. 1971;

2. Крушельницька Л. І. Племена латенської культури. 1974 (обидві – Київ).

Бібліографічний опис:

Латенська культура / С. П. Пачкова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-53397>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).